

**AZƏRBAYCAN XALQ MAHNI JANRLARININ
ÖYRƏNİLMƏSİ VƏ TƏSNİFATI HAQQINDA**

**ABOUT STUDYING OF GENRES OF NATIONAL SONGS
OF AZERBAIJAN AND THEIR CLASSIFICATION**

**ОБ ИЗУЧЕНИИ ЖАНРОВ НАРОДНЫХ ПЕСЕН
АЗЕРБАЙДЖАНА И ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ**

Meysər KAYA *

Özet

Makalede; Azərbaycan janr (tür) musiqisinin tasnifində öyrənilən və var olan esaslar haqqında görüşlər və analizlər yapılmışdır. Evvelce Azərbaycanın dahi alim, musikişinaslarının tasniflərinə baxılaraq onlar haqqında çeşitli yazılar versiyonlar dila getirilmişdir.

Anahtar kelimələr: Janr (tür) , ninni, türkü, mahnı,lad (makam) , intonasyon.

Abstract

In this article, analysis has been made about the learned and existing bases in the classification of Azerbaijan genre music. Classifications of previous scholars and music enthusiasts have been investigated and various versions of the texts have been stated.

Keywords: Genre, lullaby, folk song, mahnı, intonation.

---

* Azərbaycan Milli Konservatuarı

Резюме

В данной статье анализируется жанры и классификация Народной музыки Азербайджана. Исследуются труды ведущих азербайджанских музыковедов и ученых и их взгляд на данный предмет.

Ключевые слова: Жанр, ступени, песня, мухам, интонации.

Xalq mahnı yaradıcılığına göstərilən maraq keçən əsrin əvvəllərindən başlayıb bir çox bəstəkar və musiqişünasların diqqətini özünə cəlb etsə də, bu sahədə əldə olunmuş nailiyyətlər şifahi ənənəli professional musiqi janrı muğamların öyrənilməsindən geri qalır. Hətta ötən əsrin ikinci yarısından ciddi tədqiqatlara uğradılmış aşiq musiqisi (Ə.Eldarova) sahəsində də diqqətə layiq işlər yerinə yetirilmişdir. (T.Məmmədov, A. Ozan Kərimli, K.Dadaşzadə, N.Bağırov və b.). Azərbaycan xalq mahnı yaradıcılığına gəldikdə isə kəmiyyət göstəricilərinin hələ də keyfiyyətə keçmədiyini qeyd etmək olar. Yetərli toplama və nəşr işləri görülmüş və çoxsaylı mahnı nümunələri nəzəri təhlillərə böyük və əlverişli material vermişdir. Lakin metodoloji problemlər üzündən həmin imkanlar hələ də gerçəkləşdirilməmiş, etnomüzikoloji tədqiqatın perspektivlərindən lazımınca istifadə olunmamışdır. Yaxşı məlum olduğu üzrə, Azərbaycan xalq mahnıları özünün melodik zənginliyi, ritmik bitkinliyi və forma quruluşunun aydınlığı ilə seçilir. Onlar əsil bədii sənət inciləri olmaqla nəinki yaxın qonşu xalqların böyük rəğbəgtini qazanmış, hətta uzaq ölkələrin dinləyicilərini də valeh etmişdir.

Mahnı yaradıcılığı hər bir xalqın musiqi folklorunun ən qədim janrlarından birini təşkil edir. Lakin bu janr da dialektikanın qanunauyğunluqlarına uyğun olaraq, daima tarixi təkamül prosesi keçirmiş, başlıca inkişaf mərhələlərində onun müəyyən tipləri formalaşmışdır. Həmin tiplərə folklor elmində laylar və ya, Türkiyədə olduğu kimi, təbəqələr deyilməkdədir. Xalq mahnıları uzun əsrlər boyu şifahi şəkildə mövcud olmuş, ağızdan-ağıza ötürülərək sonrakı nəsillərə ötürülmüşdür. Buna görə də ötən əsrlərin mahnı yaradıcılığını əks etdirən yazılı mənbələrin olmaması janrın tarixi inkişaf prosesini öyrənməyi xeyli çətinləşdirir və dolayısı vasitələrə müraciət etməyi irəli sürür. Bununla əlaqədar olaraq, müəyyən elimi müddəalardan çıxış etmək olar. Əvvəla, mahnı nümunələri nəsildən nəsilə olduğu kimi ötürülmür və zaman keçdikcə müəyyən dəyişikliklərə uğrayır. Buna görə də şifahi ənənələrə əsaslanan musiqi sənətində, o cümlədən mahnı yaradıcılığında qədim və yeni ünsürlər bir-biri ilə üzvi şəkildə qaynayıb-qarışırlar. Lakin həmin cəhətləri ayırd etmək üçün bir çox məlumatlar, məsələn, musiqi və şeir dilinin təkamülü, gerçəklik hadisələrinin təsiri ilə əlaqədar yeni mövzuların sənətdə inikası, dəyişən məzmunun tələbi ilə bəddi forma elementlərinin təkmilləşməsi, musiqi ifaçılığının və alətlərin təkamülü və s. diqqətlə nəzərə alınmalıdır.

İkincisi, hər hansı bir tarixi dövrdə yaşadılan xalq mahnı nümunələri eyni bir zamanın məhsulu olmayaraq, nisbətən köhnə və yeni tiplərə ayrılır. Bu cəhəti janr

və üslub keyfiyyətlərinin təkamülü əsasında müəyyənləşdirmək mümkündür. Belə ki, əmək və mərasim nəğmələri mənşəyi və üslubu ətibarı ilə daha qədimdirsə, lirik xalq mahnılarının təşəkkülü nisbətən sonrakı dövrlərə aiddir. Bundan başqa sırf vokal formada oxunan mahnı tipləri instrumental müşayiətli nümunələrdən öncə meydana gəlmişdir. Mütəxəssislər bu günki mənada mahnı janrının təşəkkülünü tarixi inkişafın nəticəsi kimi qəbul etməklə, folklorun daha erkən çağlarını mahnıya qədərki dövr kimi adlandırırlar. Qeyd olunan mərhələlər, yəqin ki, Azərbaycan və Türk mahnı yaradıcılığının tarixində də olmuşdur. Tədqiqatçıların fikrincə (Ə. Abid) “mahnı” sözü yeddi hecalı misralardan əmələ gələn dörd misralı bənd mənasını bildiren “mani” şeir formasının adından törəmişdir. Azərbaycan xalq mahnılarının ibtidai tipinin tarixini elə həmin vaxtdan hesab etmək olar. Azərbaycan mədəniyyətinin özəlliklərinə görə, “mahnı” termini bir qədər məhdud mənada işlənir və müəyyən ölçülü vokal oxumalara deyilir. Sərbəst ritmli və qeyri-müəyyən quruluşlu ağı, layla və bayatı oxumaları adətən mahnı hesab olunurlar. Bir sıra aşiq havalarının xanəndə versiyaları xalq mahnısı kimi səciyyələndirilir. Məsələn, “Baş dübeyti” – “Sarı bülbül” “Mirzəcani” – “Yaxan düymələ” “Bayramı” – “Üç gül” və s. Deməli, Azərbaycan musiqisi mədəniyyəti reallıqlarında “mahnı” sözü müəyyən hallarda işlənirsə, onun *Pesnya Rus*, “*Türkü*” (Türkcə) “*Song*” (İngiliscə) kimi qarşılıqları daha geniş mənada şərh olunaraq, vokal şəkildə ifa olunan xalq mahnı yaradıcılığının bir çox növlərini əhatə edə bilirlər. Azərbaycan xalq mahnıları milli mədəniyyətin qiymətli inciləridir. Xalq özünün ən ülvi arzularını, acısını və sevincini, zəngin mənəvi aləmin və incə zövqünün mahnılarda olduqca səmimi şəkildə dilə gətirmişdir. Mahnı janrı musiqi folklorunun gözəl örnəkləri olduğu kimi, milli şeir sənətinin də tükənməz mənbəyini təşkil edir. Janrın rəngarəng məzmun xususyyətləri şeirlə musiqinin vəhdəti sayəsində özünün parlaq təcəssümünü tapmışdır.

Azərbaycanın maarif pərvər ziyalıları H. Zərdabi, F. Köçərli, R. Əfəndiyev, V. Xuluflu, A. Səhhət, A. Əliverdibəyov və başqaları xalqın mənəvi həyatında mahnıların tutduğu mühüm yeri dəfələrlə qeyd etmiş, böyüən nəslin estetik tərbiyəsində onların çox böyük rola sahib olduqlarını nəzərə alaraq uşaqlar üçün nəğmə məcmuələri tərtib etmişdirlər. Həmin məcmuələrdə M. Ə. Sabir, A. Səhhət, M. S. Ordubadi kimi şairlərin sözlərinə qoşulmuş mahnılar əsasında təqdim olunurdu. Azərbaycan mətbuatının banisi, “əkinçi” qəzetinin naşiri Həsən bəy Zərdabi özünün “Nəğmələrimiz” adlı məqaləsində yazırdı; ”Bizim Qafqaz müsəlmanlarına her bir yazı ve dil ile deyilen söz o qeder əsər etmez, nece ki, şeir ile deyilen söz, eləl xüsus neğməler ile ki xoş sovt ilə oxunur” Dahi Azərbaycan bəstəkarı və musiqişünas alimi Ü. Hacıbəyli Xalq mahnılarına yüksək qiymət vəririrdi. Sənətkarın fikrincə, el mahnılarının musiqi dili nəzəri cəhətdən öyrənilməli, milli bəstəkar yaradıcılığında istifadə olunmalı, təhsil sistemində öz layiqli yerini tutmalıdır. Bundan başqa, el nəğmələrimiz ədəbiyyatşünaslıq, tarix, etnoqrafiya, psixologiya kimi qonşu elm sahələrinin tədqiqat obyektinə çevrilə bilər. Ü. Hacıbəyli özünün bəddi və elmi yaradıcılığında xalq mahnılarından bəhrələnmənin müxtəlif yollarını göstərmişdir. O, özünün opera və operattalarında xalq mahnı və rəqs melodiylarından ustalıqla yararlanmış, öz yaxın dostu və

məsləkdaşı M. Maqomayevlə birlikdə “Azərbaycan türk el nəğmələri”(1927) adlı məcmuəni hazırlayıb nəşr etdirməklə bu isiqamətdə ilk addımı atmış, həmçinin xalq mahnılarının bədii məzmunu, üslub və ifa xüsusiyyətləri barədə qiymətli mülahizələr söyləmişdir. Dissertasiyamızın mövzusu ilə bilavasitə əlaqədar olaraq bir cəhəti vurğulamaq lazımdır ki, Ü. Hacıbəyli el mahnılarını özünün bəhrli adlandırdığı dəqiq ritmik quruluşlu janrlara aid etmişdir.Ü Hacıbəyli ”Behri ilə havası mevcud və müeyyen olan musiqiyə geldikdə bunlarda: təsnif, renk, reqş,el mahnıdır. Dahi sənətkarın ideyalarının layiqli davamçısı professor M. S İsmayılov özünün təqdim etdiyi üç hissəli təsnifat sistemində bəhrli janr qrupuna daxil olan xalq mahnıları barədə maraqlı fikirlər söyləmiş və onlara qarşı öz münasibətini bir sıra not misalları əsasında bildirmişdir.” Toplanılıb nota yazılmış yüzlerle mahnıdan və folklor nümunələrindən melum olur ki, Azərbaycan xalq mahnı yaradıcılığı çox janrlı olduğu kimi (zəhmət,qəhremanlıq, meişet mahnıları, lirik, mezhekeli mahnılar) metn və məzmun etibarını ilə de çox cəhətlidir.” Məlum olduğu kimi, xalq mahnılarının elmi tədqiqi bu janrın yüzlerle nümunələrini toplayıb nəşr etdirmək işi ilə sıx bağlıdır. Ü. Hacıbəyli və M. Maqomayevin bu isiqamətdə göstərdikləri ilk təşəbbüs 1930-cu illərdə böyük səylə davam etdirilmişdir. Xalq musiqi nümunələrini toplanılması sayəsində böyük sənətkar professor Bülbülün yaratdığı və rəhbərlik etdiyi Elmi tədqiqat musiqi kabinetinin fəaliyyəti xüsusilə təqdirə layiqdir. Kabinetin işinə gənc bəstəkarlardan Q. Qarayev, C. Hacıyev, Z. Bağırov, A. Zeynallı, S. Rüstəmov, T. Quliyev cəlb olundular və həm ekspedisiyalar zamanı, həm də stasionar şəraitdə xanəndələrin sazəndələrin, aşığıların, zurna ifaçılarının repertuarından külli miqdarda xalq musiqi numunələri və dastanlar yazıya köçürüldü. Azərbaycanın bir sıra zonalarına (Qarabağ, Lənkəran, Nuxa, Gəncə, Quba) habelə qonşu Ermənistan və Gürcüstanın azərbaycanlılarla məskunlaşdırılmış rayonlarına) təşkil olunan uzunmüddətli ekspedisiyalar olduqca səmərəli keçdi.

1930-cu illərdə həmçinin xalq musiqisi nümunələrinin (mahnı, oyun havaları və rənglərin) nota yazılması və nəşri sayəsində təqdirəlayiq işlər görüldü. Bizi maraqlandıran mövzu ilə əlaqədar xüsusilə qeyd olunmalıdır ki, bəstəkar, dirijor və folklorçu Səid Rüstəmov böyük Azərbaycan xanəndəsi Cabbar Qaryağdı oğlunun və görkəmli musiqi tarixçisi, muğam təsnif və mahnıların gözəl bilicisi Ağalar bəy Əliverdibəyovun ifasından yüzlerle mahnı nümunələrini notlaşdırmaqla məşğul olmuşdur. 1938-ci ildə nəşr olunmuş “ 50 Azərbaycan el mahnıları” məcmuəsinə C. Qaryağdı oğlunun oxuduğu mahnılar daxil olmuşdursa, A. Əliverdibəyovun təqdim etdiyi nümunələr daha sonralar nəşr olunmuş mahnı toplularında yer aldı. Hər iki sənətkar Qarabağ oxuma məktəbinin nümayəndələri olaraq, sənətin sirlərinə dərinləndən bələd idilər. Eyni zamanda qeyd olunan məcmuələrdəki mahnı materiallarının nəzərdən keçrilməsi belə qənaətə gəlməyə əsas verir ki, onların arasında sırf xanəndələrə məxsus nümunələrlə yanaşı, o zamanlar xalq arasında şöhrət tapmış və həvəskarlar tərəfindən oxunan meişet mahnılarına da yer vermişdir. Bülbül Məmmədovun redaktorluğu ilə nəşr olunmuş “ Azərbaycan xalq mahnıları ” məcmuəsinin hər iki cildində S. Rüstəmovun nota aldığı nümunələr üstünkük təşkil etsələrdə, burada görkəmli bəstəkarlar F. Əmirov və T. Quliyevin

də əməyi qeyd olunmalıdır. Xüsusilə, F. Əmirovun notlaşdırdığı mahnılar içərisində toy mərasimi nəğmələri öz məzmunu və ifa forması etibarlı ilə lirik xanəndə mahnılarından seçilir. Arasında üslubi və eyni zamanda muxtəlif janrlı bənzərliklər də az deyildir. Lad-intonasiya məzmunu və metroritmik quruluş, mərasim və lirik məhəbbət mahnılarını birləşdirən ümumi cəhətdir. Məsələn Xoş qəldin”, ”Ay mübarək”, ”Toyun mübarək olsun”, ”Ay yol açın qəlin qəlin”, ”Aparmağa qəlmişik”, ”Almanı alma qəlin”, ”Xına yaxdı havası”, ”Eylən qələn” (Az Xalq Mahnıları Bakı 1981) Digər tərəfdən, F. Əmirovun not yazısında təqdim olunmuş bir sıra janrlar (halay mahnıları, “yar-yar” toy nəğmələri, can gülüm və nanaylar) xüsusi bir qrupda birləşir, və bir qayda olaraq qadınların toy və nişan məclislərində oxunurlar. Autentik folklor, yəni yerli xalqın doğmaca malı olan bu janrlar arxaik qatlara aiddir və buna görə də Anadolu ilə başqa türk ellərinin folkloru ilə bənzər xüsusiyyətlərə malikdir.

“Yar-yar” düyün mahnıları bir sıra türk xalqlarının folklorunda təsadüf olunur. (Azərbaycan, Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxistan, Türkmənistan, Qırğızistan uyğurların yaşadığı Qərbi Çinin Ksincan əyaləti vb.) Bu janr haqqında mövcud olan yazılı mənbələr (Əlişir Nəvai, Babur) onun hələ Orta əsrlərdə məlum olduğunu danılmaz şəkildə sübut edir;

Kaysı çemenden isip kıldı saba, yar-yar

Kim demedim tüştü ot canım ora, yar-yar

Əlişir Nəvai “Mizan-ül evzan” əsərindəki nəğməni *çengə* adlandırmış və onun vəznini Münsərihi-matvi-məvkuf bəhri kimi müəyyən etmişdir. Böyük şair həmçinin janrın tətbiqi funksiyalarını da açıqlamışdır. Görkəmli Rus musiqişünas-alimi V.M.Balyayev “SSRİ xalqlarının musiqi tarixindən oçerklər” kitabının I. buraxılışında “Qırğızistan, Qazaxistan, Türkmənistan, və Özbəkistandan behs edərken bu barədə yazır “Onlar toy şənliyində növbə ilə kişi və qadın dəstələri tərəfindən oxunur. Məzmunu ciddi, əzəmətli və nəsihətəməz xarakterlərdən təməzəli zarafata qədər olduqca rəngarəng olur.

Azərbaycan musiqisində formalaşmış mahnı yaradıcılığının növlərini Türkiyə mahnıları ilə, ölkədə qəbul olunmuş terminlərlə desək türkülər və şarkılarla müqayisə etməzdən öncə ortaq məxrəcə gəlmək, müvafiq istilahlara daşdığı məna tutumunu aydınlaşdırmaq lazımdır. Sovet musiqi elminə janr nezeriyyəsi kifayət qədər yüksək səviyyədə işlənilib hazırlanmışdır. Belə bir şərait, milli musiqişünaslıq eserləri ilə yanaşı, Azərbaycan musiqisinin eyni mövqedən ciddi şəkildə öyrənilməsinə də yol açmışdır. Azərbaycan şifahi xalq və professional musiqisinin ümumi planda janr təsnifatı dahi alim Üzeyir Hacıbəyli və professor M.S.İsmailovun, elmi esərlərinə kimi görkəmli musiqişünaslarına borcludursa, bunun ardınca ayrı-ayrı yaradıcılıq sahələrində də tədqiqi dəmək olar, təsnifat məsələsindən başlanılmışdır. Bələ ki, R.Zöhrəbov klassik muğam sənətini üç əsas növə ayırmış, folklorşünas-alim B.Hüseynli xalq rəqs musiqisini, R.İsmayilzadə isə mahnı yaradıcılığını müəyyən təsnifata uğratmışdılar. Bundan başqa əmək nəğmələri və qadın musiqi folkloru kimi spəsifik sahələrin araşdırıcıları (müvafiq olaraq A.Abduləliyev və T.Kərimova)əldə ətdikləri faktiki matərialları müvafiq

prinsiplər əsasında növlərə ayırmışlar.Son iki sahə mahnı yaradıcılığına (qəniş mənada)daxil olduğu üçün mövzumuzla əlaqədardır. Janr araşdırmalarının nə qədər önəmli olduğunu bir nəçə delille sübuta yətirmək olar.Evvəla rus sənət nəzəriyyəçilərinin qənaətinə görə düzgün təyin olunmuş janr tədqiqatların istiqamətini müəyyən edir.Folklor sahəsinə gəldikdə isə onu vurğulamaq lazımdır ki, çox sayda matəriallarla işləyərkən ayrı-ayrı nümunələrin nəzəri təhlillərindən öncə onlar müəyyən məyarlar əsasında növlərə və növ şəkillərinə bölünməlidirlər.Xüsusilə, müxtəlif xalqların musiqi folklorunu müqayisə edərkən nümunələri tek-tek yox,qruplar və ya tiplər halında götürüb, qarşılaşdırmaq daha əlvərişli hesab olunur.Azərbaycan xalq mahnılarının və Anadolu türkülərinin müqayisəli təhlilinə keçməzdən öncə, onlardan hər birinin janr təsnifatı, laylar (təbəqələr müəyyən olduqdan sonra musiqi dilinin nəzəri təhlillərinə başlamaq mümkündür. R.İsmayılzadənin Azərbaycan xalq mahnıları timsalında işlədiyi təsnifat sistemi əsas növlərdən və onların çəşidlərindən ibarətdir.Esrler boyu böyük inkişaf yolu keçərək zəngin növlərini yaratmış el mahnıları xəzinəsini bütöv halda öyrənmək üçün,əlbəttə ki, bu təsnifatın möhüm rolu vardır. Bu təsnifatdan daha yaxşı faydalanmaq üçün onun şərhinə və mənalandırılmasına müəyyən əhtiyac vardır.Evvəla, R.İsmayılzadə öz tədqiqat işində ”mahnı” terminini geniş mənada təfsir etmişdir.Bele ki, laylalar, ağılar kimi behrsiz ritimli janrlar bu təsnifatda özlerine yer alaraq,bir növ mahnı kimi şərh olunmuşdur. Neticede xalq musiqisində oxumaqla əlaqədar olan janrları neinki bir-birindən ayırd etməyə, hemde onlar arasında mövcud olan sıx və qırılmaz bağları görməyə və çox cehtli obyekte qarşı baxışların çevikcesinə deyışdirilməsinə imkan yaranmışdır. R.İsmayılzadənin təsnifatı mahnı yaradıcılığına bütöv şəkildə yanaşmaqla böyük maraq doğurur.Lakin xalq musiqisinin bu sahəsi,diger bütün sahələr kimi daimi inkişaf prosesində olduğu üçün janr sistemi de zaman-zaman yenilənməli və ya müəyyən düzelişlər edilməlidir.Xalq mahnılarını şeir metni baxımından ciddi şəkildə təhlil etmiş filologiya elmləri namizedi Naibe Rzayeva mentiqi deliller əsasında mahnı təsnifatına müəyyən düzelişlər vermişdir. Araşdırıcı R.İsmayılzadənin təsnifatından çıxış etse de, janrlar barede derindən düşünülüb-daşınılmış meselelere de toxunur. Bir maraqlı ceheti de qeyd etmək lazımdır ki, R.İsmayılzadənin təsnifatında mahnı anlayışının geniş mənada şərh olunmasına baxmayaraq aşiq havalarına yer ayrılmamışdır.Şifahi eneneli musiqi yaradıcılığının bu sahəsinə aid behrli havaların bəzən mahnı kimi janr xüsusiyyətlərinə baxmayaraq sənətin daşıyıcıları olan ustad aşiqlərin dilindən o nümunələr barede mahnı kelmesinin işlənildiyini görmək çetindir.Bunun da sebebi, yeqin ki, mahnı enenələrinin çox zaman recitativ tarzli eski nümunələr üçün seciyyevi olmaması ile izah etmək olar.Bu verdişlərin möhkem kök salması neticesində mahnı formasına yaxın olan behrli aşiq musiqi nümunələrinə de ”mahnı” termini yaraşdırılmamışdır.Halbuki onlardan bir çoxu xanəndələrin ifaçılıq təfsirində oxunarkən heç bir tenqid və ya etiraz doğurmur və hemin terminlə, yani mahnı deyə deyərlandırılır.Bu yolla gözəl xalq mahnılarına çevrilən aşiq havalarına misal olaraq ”Dübeyti (‘Sarı bülbül’), ‘Mirzəcanı’ (‘Yaxan düymele’), ‘Şeşənqi’ (‘Sarı köynek’),‘Baş saritel’ (‘Sonam keçdi’) və s. numunələri qeyd etmək olar.Beləliklə, Azərbaycan aşiq havalarının öz

bedii enenelerini uzun müddət qoruyub saxlaya bilməsi aşuqların şüuruna tesir göstərmiş, aşuq havalarının fərqləndirilməsi məqsədi ilə onlara mahnı deyilməmişdir. Bu baxımdan Türkiyə aşuqlarının da musiqi repertuarlarına "havacat" deyilməsi sənətin oxşar estetik prinsiplərini əks etdirir. Eyni zamanda türk aşuqlarının musiqi yaradıcılığı *türkü*lə daha yaxın temaslarda və qarşılıqlı əlaqələrdə bulunmuş və oxuduqları bir sıra havalar "türkü" biçiminə gətirilmişdir. Digər tərəfdən onların heca vəzninə dayalı olaraq yaratdıqları eyni melodiyalar xalq arasında "türkü" kimi intişar tapmışdır. Rauf İsmayilzadənin məqaləsində Azərbaycan xalq mahnılarının geniş əhatəli təsnifatına əsasən Azərbaycan mədəniyyətində xalq mahnı yaradıcılığı dörd əsas qrupa bölünür. **1. Əmək mahnıları 2. Mərasim mahnıları 3. Məişət mahnıları 4. Tarixi mahnılardır.**

Hər nə gədər Azərbaycan musiqisinin janr təsnifatı dəqiq işlənilib tam bir sxemayın subuta yetirilmiş və öz yerinin tapmışsada Türk musiqisində janr təsnifatları işlənilmişdir. Bu təsnifatların aralarındakı uzaqlıqlar – yaxınlıqlar elmi cəhətdən marağ dairəsində davamlı olmalıdır. Bu tədqiqat işlərinin aparılması zənnimizcə hem Azərbaycan hem Türkiyə alimləri üçün əhəmiyyət kəsb etməkdədir. Beləliklə, türkologiya elmi üzrə də olacaq gəlişmələr, irəlləyişlər gələcək nəsillərə buraxılmış ən gözəl nümunə olacaqdır. Muzikoloji baxımdan da önəmli nümunələr elmi yeniliklərə və gəlişmələrə yol açacaqdır.

ƏDƏBİYYAT SIYAHISI :

1. H.Zerdabi Bizim Nəğmələrimiz "Həyat gəzəti 1906 yanvar"
2. Azərbaycan Xalq Mahnıları Bakı 1981
3. M.S.İsmayılov Azərbaycan Xalq musiqisinin Janrları Bakı 1984
4. Ü.Hacıbəyli Seçilmiş eserləri, Azərbaycan musiqi heyatına bir nezer
5. Azərbaycan xalq mahnıları I- və II cild, Bakı, 1956,1958
6. E.Nevai, Mizan-ül Evzan vezinlərin terazisi Ankara 1993 hazırlayan Prof. Dr. Kemal Eraslan